

På upptäcktsfärd längs Ströget – mella' stan å Ranten –

Text: Ulla Nordmark, Chatrine Ljungqvist, Elinor Karlsson m.fl.
Karta: Ann-Marie Magnusson m.fl.

© Falbygdens museum 1998, 2020

**FALBYGDENS
MUSEUM**
FALKÖPING

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Inledning	3
S:t Olofs kyrka	4
Kv. Tornväktaren.....	4
Kv. Klockaren	4
Kv. Guldsmeden.....	4
Kv. Gästgivaren.....	5
Kv. Apotekaren	6
Kv. Läkaren.....	6
Kv. Byggmästaren.....	7
Kv. Urd.....	7
Kv. S:t Olof.....	8
Kv. S:t Staffan	8
Kv. Midgård	9
Kv. S:t Göran	9
Planteringsförbundets park	9
Kv. Höder.....	10
Kv. S:t Sigfrid	11
Rantens kvarn.....	11
Kv. Norra Frode	11
Kv. S:t Erik.....	12
Kv. S:t Botvid.....	13
Kv. Heimdal	13
Kv. Mimer	14
Kv. Vidar	14
Kv. S:t Bernhard.....	15
Kv. Vale.....	16
Kv. Kronhjorten (förr Hjorten)	16
Källförteckning	17
Karta.....	18

Ströget mella' stan å Ranten

– ett kulturrum i Falköping

Det här häftet handlar om S:t Olofsgatan, en omistlig del av Falköpings kulturarv. Materialet var från början framtaget i samband med utställningen ”Ströget mella' stan och Ranten – ett kulturrum i Falköping” som visades på Falbygdens museum som ett bidrag till Kulturåret 1998.

Historien om S:t Olofsgatan berättar om stadens utveckling under de senaste 100–150 åren ur gatans perspektiv, från en vindpinad, lerig landsväg till en livfull stadsgata, en esplanad. Mellan gatans två punkter, S:t Olofs kyrka i söder och järnvägen i norr, har den ursprungliga staden och det nya stationsområdet Ranten mötts bebyggelsemässigt och smält samman till ett stadsrum med stor variation i byggnadsstilar och verksamheter.

Museet hoppas att följande häfte ska väcka ett intresse för allas vårt gemensamma uterum – Staden och då särskilt paradgatan Ströget. I slutet av detta dokument finns en karta över Ströget. Beskrivningarna i häftet börjar från söder, längst ner på kartan. Tag gärna med kartan *Follow your past* på din vandring. I den hittar du några bilder av Ströget och dess byggnader. Du får också tips om andra platser att upptäcka i Falköping.

Hus med historia vid Ströget

Omkring år 1900 var området utmed Rantavägen (eller Järnvägsgatan som S:t Olofsgatan kallades före 1923, då den erhöll sitt nuvarande namn) helt obebyggt mellan Lazarettsgatan (nu Odengatan) och Rantens småskola. Under åren efter 1900 expanderade järnvägens aktivitet och en stor inflyttning av järnvägsmän inleddes. Dessa lokförare, eldare, bromsare, smörjare o.s.v. byggde stora hus på Ranten, såväl öster som väster om spåren. Många järnvägare har byggt hus utmed Ströget eller i dess närhet.

Järnvägen, stambanan mellan Stockholm och Göteborg, var klar vid Falköping 1858. Den hade dragits inemot ett par kilometer från staden Falköping, som då inte ens hade tusen invånare.

En ny väg mellan järnvägen och staden byggdes och en ung baningenjör vid SJ som hette Johan Norrman fick uppdraget att svara för planteringen av alléträd. Han var inte särskilt lyckosam. Frostn tog död på plantorna alternativt misshandlades de unga träden svårt av sta'bornas betande kreatur.

Inte förrän läkaren, kommunalmanen och planteraren A.P. Westerberg anlände till staden började de unga, späda alléträden trivas.

Alléträden

Alléträden utmed S:t Olofsgatan har genom åren utsatts för många påfrestningar. Återkommande grävningar för ledningsdragningar och andra åtgärder har försvagat många träd, då rötterna ofta grävs av. Lövträd är generellt känsliga för svampangrepp och kan drabbas av olika sjukdomar. Ett försvagat träd är förstas mer mottagligt för angrepp.

Enligt uppgift från stadsträdgårdsmästare Alf Ögren bestod allén våren 1998 av drygt 140 träd. Av dem var 66 almar, 45 lindar, 21 askar, 8 lönnar och 2 oxlar. Endast ett 30-tal av dessa träd kunde då betraktas som någorlunda friska. Resten hade utsatts för svampangrepp. 2007 togs några träd ner och nya planterades i samband med att trottoarerna breddades och försågs med cykelbana.

Allén utmed S:t Olofsgatan betyder mycket för Falköpingsborna. Förändringar i växtligheten utmed Ströget och ingrepp som påverkat träden har ofta väckt kritiska röster och upprörda känslor.

S:t Olofs kyrka

Som utgångspunkt för S:t Olofs gata ligger Falköpings medeltida stadskyrka. Byggnaden är troligen från 1000- eller 1100-talet.

Kyrkan anses vara mycket stor i förhållande till folkmängden i staden på medeltiden. Möjligen kan statusen av att vara en pilgrimskyrka förklara storleken. Enligt ett avlatsbrev av den 5 februari 1292 utfärdat av påven Nikolaus IV, var kyrkan då helgad åt S:t Olof.

Kyrkan har absid och torn. I långväggarna syns var de gamla dörrarna satt, och man kan se gränsen för tillbyggnaden. Den nyare gotiska portalen är skulpterad. I den tjocka järndörren syns vad som påstås vara kulhål från kriget med Danmark på 1500-talet.

Det finns få synliga gravar bevarade runt kyrkan. Två begravningsplatser inrättades på andra platser i staden och är fortfarande i bruk.

kv. Tornväktaren

(gatuadress Storgatan 15)

Fastigheten ligger mitt emot Kilanderska huset i korsningen med S:t Olofsgatan. Huset fanns redan under tidigt 1800-tal och ägdes på 1870-talet av färgerifabrikör L.G. Westlin. Här låg sedermera en Elias Westlins speceriaffär. 1909 byggdes ett stall på gården med plats för ett tiotal hästar. Under senare delen av 1900-talet har här funnits bl.a. manufakturaffär, Wilsons Färghandel, Anderssons Radio-TV och klädbutiken Smack med Standardmagasinet.

I gårdshuset närmast kyrkogårdsmuren har lokalerna använts för bostads- och kontorsändamål. Under en tid har även ett konstgalleri varit inrymt i denna byggnad.

kv. Klockaren

(gatuadress Storgatan 11-13) ”Kilanderska fastigheten”

Byggnadslov utfärdades strax före jul 1898. Byggplats blev en tomt där Falköpings äldsta kända skola legat. Här hade också stadens västra tullhus varit placerat och det legendariska gästgiveriet och krogrörelsen ”Mörkens”.

Emil Kilander, som börjat sin bana vid Ekmans handelshus, hade 1877 startat en manufakturfirma i Westlinska huset mitt emot vid den blivande ”piazzan” på vägen mot kyrkan.

Kilanders affär med damkonfektion fanns länge kvar i släkten och drevs av tredje och fjärde generationen. Stadens postkontor var lokaliserat hit under några år i början av seklet, innan det flyttades till Forsska huset, S:t Olofsgatan 5. I fastigheten fanns i över hundra år Mörks bosättningsaffär samt optiker, försäkringsbolag, advokatkontor m.m.

Huset såldes omkr. 2012 till Svenska kyrkan som bedriver egen verksamhet i lokalerna. Grävningar utanför huset visar att detta varit en del av den äldsta kyrkogården.

kv. Guldsmeden

S:t Olofsgatan 4, ”Norders hörna”

Trots att det var 1966 som Norders Bokhandel flyttade från detta hus kallas det fortfarande av många Falköpingsbor för ”Norders hörna”.

Huset byggdes 1902 av Albert ”Pipa” Ljungkvist, en legendarisk hästhandlare från Leaby. Tillsammans med en byggmästare Pettersson förvärvade Ljungkvist fastigheten, där polisman Högberg hade ett café. Ritningarna över huset var så väl tilltagna att tomten inte räckte till. Detta upptäcktes inte förrän grunden var lagd. Byggherrarna kunde av den anledningen inte få till någon portgång. De ville då köpa en bit av intilliggande tomt, men då sa grannen: ”Då förstör ni min trädgård. Ni får köpa hela tomten med byggnader och allt, om det ska bli någon affär.”

1902 uppfördes här en, efter Falköpings förhållanden, väldig byggnad i nyklassicistisk stil som kom att kallas ”Ljungkvistska skyskrapan”.

I detta hus har Skaraborgsbanken haft Falköpingskontor och här låg ”kalkkontoret”, sedermera Ytong. Norders Bokhandel låg som nämnts under många år i hörnet Storgatan/S:t Olofsgatan. Vidare har försäkringsbolaget Skandia och Norders Tryckeri haft lokaler här. Under lång tid fanns Sjölin's Hattmagasin och Westerstrands Ur (i lokalerna mot Storgatan).

S:t Olofsgatan 6

Byggnadsår för detta affärshus, i den södra och yngre delen även med bostäder, är okänt. Huset eldhärjades i februari 1998, branden startade i en lokal som då var pizzeria. Detta hus i korsningen mellan S:t Olofs- och Trädgårdsgatorna anses vara ett av stadens äldsta hus och byggdes upp igen efter branden i sin ursprungliga stil.

Långt före pizzeriatiden låg här Ekblads optik och foto och därefter Standardmagasinet med Smack som sedan flyttade till Storgatan 15. Andra affärsrörelser som funnits här är frisersalong, blomsteraffär, skoaffär m.m. Larssons herrfrisering är fortfarande kvar.

På gatan utanför fastigheten låg forna tiders droskstation med ”tankställe”. Här hade åkare August ”Gullstubb” Andersson sin foderkrubba placerad, där hästar, kusk och drosk vilade i avvaktan på nya körningar.

Omkring sekelskiftet bodde familjen Tengbom här. Justus Tengbom var lasarettssyssloman, d.v.s. administrativ chef för sjukhuset i nästa kvarter. Ett av barnen Tengbom hette Ivar och blev senare en känd arkitekt och professor. Han har satt sin signatur på en del byggnadsverk i sin forna hemstad som t.ex. Församlingshemmet, Televerket och fontänen på Stora Torget. Han ledde också restaureringen av S:t Olofs kyrka omkring 1960.

kv. Gästgivaren

S:t Olofsgatan 1, S:t Olofs hus

Detta huskomplex byggdes i slutet av 1960-talet och ersatte ett äldre hus som bl.a. innehållit två företag som framför andra finns inristade i Falköpings historia – Jouvins Hotell och Liedholms garnaffär.

Den ursprungliga hotellbyggnaden byggdes i mitten av 1800-talet med en vackert inredd festvåning samt en lummig hotellträdgård med bl.a. kägelbana.

Jouvins eller ”Schoängs”, som hotellet hette i Falbygdens mun, beskrevs redan 1859 av P.G. Friberger, lantmäteridirektör i länet.

”Stadshuset vid Stora gatan, väster om torget, innehåller danssalong, varjämte finns rum för resande, restauration och billard”.

Krögare Jouvin själv lär ha varit så korpulent att han fyllde ut hela entrén till hotellet. Den hade dubbelörrar.

När han avled i mitten av 1880-talet hade han testamenterat hotellet till två av ”sina tjänande mamseller”, som drev detta under några årtionden. Så småningom gick rörelsen allt sämre och i början av 1920-talet förlorades rätten till utskänkning av alkohol.

På 1930-talet blev Jouvins nedlagt och hotellet byggdes om till bostäder och affärslokaler. Här låg bl.a. John Liedholms garnaffär, Frideborgs Konfektion, Bååths konditori, frisersalong, vitvaruaffär, affär för damhattar, bilfirma m.m. 1965-66 byggdes istället S:t Olofs Hus med bankkontor (Skaraborgsbanken/Nordbanken/Nordea, nu nedlagt) samt affärslokaler och bostäder. När S:t Olofs Hus var klart flyttade Norders Bokhandel in från sina lokaler tvärs över gatan och fanns här ett antal år, innan den flyttades vidare till sitt nuvarande läge vid Dotorpsgatan.

S:t Olofsgatan 5

Fabrikör J. A. Forss byggde detta hus 1898, som under de mer än hundra år som gått haft en skiftande verksamhet i sina lokaler. Huset hade förr ett torn på taket mot hörnan. Fabrikör Forss hade mösskrädderi och körsnärsvärksamhet i viss omfattning i gårdsbyggnaden, innan den större fabriksbyggnaden uppfördes vid Trädgårdsgatan. Banklokal för Sydsvenska Kredit AB inrättades här 1918 och under ett 20-tal år fram

till 1929 låg även Falköpings postkontor här. Göteborgs Handelsbank etablerades 1925 och avlöstes 1949 av Skandinaviska Banken.

Den ersattes i sin tur av SE-Banken som 2020 lagt ner detta kontor och lämnat plats åt en restaurang. En rad andra affärsföretag har inrymts i denna fastighet, bl.a. Färgbolaget, el-, tapet- och gardinaffärer, konditori Continental, urmakeri, barn- och damkonfektion, leksaker, City Optik, videobutik o.s.v.

Kv. Apotekaren

S:t Olofsgatan 7

Byggnaden innehöll länge stadens apotek och gatukorsningen kallas än i dag av många falköpingsbor för ”Apotekshörnan”. 1930 byggdes huset, som ursprungligen är ett 1800-talshus, om och stora skyltfönster tillkom.

En av apotekarna genom tiderna var J.A. Wallin, som också var en framstående kommunalman under 1800-talet.

Svenssons Rör hade på senare tid sina lokaler i hela nedre våningen, men här har under årens lopp funnits olika branscher som advokatbyrå, Polyfoto, juvelerare, heminredning m.m.

Huset har under 2019 blivit ombyggt till bostäder.

S:t Olofsgatan 9

Byggnaden har byggår 1912 och ritningarna från byggnadslovsbehandlingen vid denna tid finns bevarade i kommunens arkiv. Huset byggdes för Skaraborgs Enskilda Banks räkning (se bokstäverna SEB över dörren) och banken hade sitt kontor här till slutet av 1960-talet, då det flyttades till S:t Olofs Hus vid Strögets slutpunkt i söder. Den f.d. banklokalen blev apotek, då apoteket Kronan flyttade hit från grannhuset i söder.

När apoteket flyttat ännu en gång, till nybyggda lokaler i hörnet Storgatan/Östertullsgatan, blev det gamla bankhuset kontorshus med bl.a. Dahl/Asplunds bygg- och fastighetsförvaltning. Från 2017 ligger Falköpings Tidnings redaktion här.

S:t Olofsgatan 11

Förr låg här det s.k. Neumanska/Jungmarkerska huset som byggdes i 1860-talets mitt. Det var ett reveterat tvåvåningshus, som byggdes av den förste lasarettsläkaren i Falköping Carl Alexander Leopold Neuman. Huset var länge ett av de största privathusen i Falköping. Huset var byggt av timmer från Sagers Ryfors och yttertrappan bestod av rosafärgade kalkstenshallar från Vilske–Kleva, enligt Gunnar Jungmarker, en sentida släkting. Ett mindre hus på samma tomt, revs samtidigt. Där har bl.a. funnits ett skrädderi och Anderssons Radio–TV.

I dag ligger här ett 1960-talshus, byggt av landstinget. Området planerades inledningsvis för en sjuksköterskeskola med elev- och personalbostäder. Men 1965 års sjukvårdsbeslut kullkastade dessa planer och av projektet återstod 1967 endast personalbostäder.

Nu för tiden är hela huset använt som äldreboende.

Kv. Läkaren

Sjukhustomten

Det äldsta sjukhuset öppnades den 15 oktober 1856 och kallades Sandströmerska efter den dåvarande landshövdingen i länet. Sedan 1793 fanns ett lasarett i Mariestad. Fram mot mitten av seklet insåg bland andra landshövdingen att det behövdes ett sjukhus till i länet, helst lokaliserat till den södra delen. Det blev en dragkamp mellan övriga städer i länet om detta andra sjukhus. Falköping gick segrande ur den striden och sjukhuset skulle bli ett av Skaraborgs två länslasarett under många år.

Landshövdingen ville satsa på sjukhusbygge i Falköping och lär ha sagt med syftning på ”stadens sunda klimat”: ”Stadens läge är rymligt och sunt och de fattigas bostäder äro vitt skilda från de förmögnares”.

Staden anvisade två tunnland mark. Ett sjukhus byggdes för invigning 1856 med 30 platser, därav 10

för s.k. kurhusvård vilket i allmänhet innebar vård av syfilissjuka.

1892 fattade landstinget beslut om byggnation av ett nytt sjukhus och detta invigdes 1894. Sjukhuset byggdes sedan ut i etapper, 1900, 1904, 1915, 1936 och 1945. Sistnämnda år blev sjukhuset centrallasarett med olika specialiteter, bl.a. förlossning och barnsjukvård.

Landstingets stora sjukvårdsbeslut 1965 betydde slutet för Falköping som centralort för länets sjukhusvård.

Hösten 1997 invigdes ett nytt, betydligt mindre sjukhus vid Danska vägen. De gamla sjukhusbyggnaderna i kv. Läkaren är från vintern 1998 i privata händer. ”Collegium Park” kallas det nu och här har bl.a. en privatskola och ett vandrarhem lokaler.

1876 byggdes en folkskola på den tomt ungefär där vårdcentralen Oden ligger idag. När Centralskolan byggts blev gamla folkskolan istället småskola och fungerade som sådan fram till 1945, då den revs för att ge plats åt sjukhusets utbyggnad.

Längre söderut i kv. Läkaren byggde landstinget sedermera en barnstuga, som revs när byggnation för äldreboende blev aktuell under 1980-talet.

kv. Byggmästaren

S:t Olofsgatan 15

Byggnaden här uppfördes 1928 enligt byggnadslovet i kommunens arkiv. Här låg länge Edvin Erikssons Elektriska och även andra affärsrörelser, bl.a. Thiels Textil. Under en tid låg en keramikverkstad och Noblessa kvalitetskök på adressen, därefter caféet ”Tant Brun” som efterträdes av Bagare Bengtsson.

På fastigheten ligger ett gårdshus kvar. På de flesta fastigheterna längs Ströget fanns förr gårdshus – uthus för de boendes egna behov som vedbodnar, tvättstugor, avträden m.m. eller för kommersiella rörelser av olika slag.

S:t Olofsgatan 17-19

Denna tomt (n:r 19) är numera parkeringsplats men har i mer än hundra år inte kallats någonting annat än Kalvahagen. 1894 köptes det gamla lasarettet av en man som hette Gustaf Johansson. Han var musiklejare vid det dåvarande lägre elementarläroverket i Falköping, som låg vid Storgatan. Musiklejaren flyttade sjukhusbyggnaden tvärs över gatan till en tomt som tidigare varit kalvhage åt Fredriksbergs gård. Gamla sjukhuset förvandlades till ett hyreshus med flera små lägenheter och kallades ”Kalvaslottet”. Det stod kvar till 1960-talet. Sedan dess är det p-plats här.

Intill, på S:t Olofsgatan 17, fanns också tidigare ett bostadshus.

kv. Urd

S:t Olofsgatan 21

Byggnadslov beviljades 1899 för en större träbyggnad i två våningar med bostäder. Under 1950-talet hade en bilfirma försäljning i lokaler mot Odengatan och här låg Falköpings första daghem, som sedermera flyttades till Odengatan 15, barnstugan Urd. 1963 revs detta äldre hus för att ersättas av en större byggnad med bostäder, affärs- och kontorslokaler med Karl Fransson som byggmästare.

Olika företag och institutioner har eller har haft lokaler i den senare byggnaden, t.ex. Electrolux, Pressbyrå, zoo-affär, försäkringsbolag, försäkringskassan, arbetsförmedlingen, pizzeria, Kopieringen, praktik för plastikoperationer och hårtransplantationer, restaurang, nattklubb och diskotek.

kv. S:t Olof

S:t Olofsgatan 10

Detta är sedan länge en rivningstomt, där alla tidigare byggnader är borta. Här låg i många år möbelaffären ”Stoppmöbler” med Rune Persson som ägare. Huset hade ursprungligen byggts av folkskollärarinnan Maria Bergström omkring sekelskiftet 1900 i den tidens nationalromantiska stil. På fastigheten låg också gårdshus.

S:t Olofsgatan 12

Detta hus byggdes 1934 och fotoateljén Hammarstrands som låg här var välkänd för flera generationer Falköpingsbor. Fotofirman låg kvar länge, men byggdes på 2000-talet om till lägenheter.

Olika verksamheter har under åren bedrivits i lokaler vid sidan av fotoateljén, bl.a. Skaraborgs Läns Allehandas lokalredaktion och en begravningsbyrå.

S:t Olofsgatan 14-16, Baptistkyrkan

1904 ingav Sällskapet Rätt och Sanning en byggnadslovansökan till byggnadsnämnden i Falköpings stad för uppförande av en frikyrka, Baptistkyrkan, som under årens lopp också har kallats Betelkapellet.

Det revs och ersattes med en större nybyggnad för kontor och bostäder under 1980-talet.

S:t Olofsgatan 18

Tomten, där socialdemokratiska tidningen Skaraborgaren hade sin hemvist, kallades tidigare ”Råtteknalens” efter en småhandlare och karamellkokare som hade en liten stuga här. Han gick omkring och sålde råttfallor. Skaraborgaren byggde nuvarande hus 1932 och hade sin verksamhet här till 1960. Det sista numret av Skaraborgaren utkom den 15 november 1960.

Den för många Falköpingsbor välkände danske musikern Einar Lang, som bodde i stan i många år, hade affär här för tobaksvaror, godis och tidningar men också för musikinstrument. Lang hade en stor sortering av grammofonskivor med framför allt klassisk musik.

Harry Nordgren hade under många år frisörsalong som granne till Langs.

Därefter har studieorganisationen ABF och försäkringsbolaget Folksam haft sina lokaler här. LO-sektionen och Socialdemokraterna finns kvar än.

kv. Staffan

S:t Olofsgatan 20, Cosmorama/Nya Roxy

Biografen Cosmorama/Nya Roxy har sitt ursprung i en samlings- och teaterlokal, byggd av nykterhetsföreningen Enigheten. Logen Enigheten bildades i slutet av 1880-talet som en utbrytargrupp inom IOGT-logen Falbygden, efter det att missämja uppstått bland nykterhetsvännerna.

Logen hyrde först lokaler och inköpte sedan värdshuset Karlslund, tidigare badhus vid Ället.

1904 förvärvade logen en tomt vid Rantavägen eller Jernvägsgatan som S:t Olofsgatan hette då och på hösten samma år stod det nya ordenshuset klart.

Falköping hade redan på den tiden rykte om sig att vara en bra teaterstad, Falköpingsborna tyckte om att se sceniska framträdanden. På Enigheten tillfredsställdes de flesta smakriktningar, från Shakespeare till Ibsen, lättviktig revy och Brazil Jack.

Många av scenens klart lysande stjärnor under 1900-talets första decennier framträdde på Enigheten, t.ex. Gösta Ekman, Karin Molander, Lars Hansson och Karl Gerhard. Enigheten invigdes som teaterlokal 1905 och ändrades om för att bli enbart biograflokal 1942.

Kommunen äger nu huset. Idrottsklubben FAIK skötte ett tag biografservicen i Falköping. Sedan ett antal år drivs bion av Eurostar och det finns två filmsalar att tillgå för besökarna. Även Falköpings Filmstudio har visningar. Tidigare fanns under många år ett välbesökt och av ungdomar uppskattat café på andra våningen, som 1982 byggdes om till en andra, mindre filmsal – Nya Roxy.

Söder om Enigheten låg i många år en bensinstation, numera riven, tomten används nu som parkeringsplats. Tidigare låg även byggnad öster om p-platsen, Per Larsgatan 1, som var först biljardhall, sedan scoutlokal.

kv. Midgård

S:t Olofsgatan 26, Stora Hotellet

I början av 1900-talet var detta platsen där kringresande cirkusar höll till.

Planerna på ett stadshotell med kommunal medverkan började ta form genom en motion i stadsfullmäktige 1923. Två år senare presenterade arkitekten Ture Svanberg ritningar på hotellprojektet som var kostnadsberäknat till 600 000 kronor.

I januari 1926 togs beslut i stadsfullmäktige efter votering med siffrorna 19 röster för och 17 emot.

Beslutet överklagades av innehavaren av Rantens Hotell, som ansåg ”sin enskilda rätt kränkt”, samt av några invånare som framhöll att ett hotellbygge inte kunde betraktas som ”en stadens gemensamma angelägenhet”.

Fullmäktigebeslutet blev dock fastställt i oktober 1927. Samtidigt hade Kungl. Generalpoststyrelsen signalerat att man ville slå samman postkontoren i staden och på Ranten till ett centralpostkontor.

Allmänheten i Falköping ville inte gärna gå med på detta, man ville behålla båda postkontoren. Protestmöte hölls i Enigheten och Falköpingsborna uppvaktade regeringen, tyvärr utan framgång. Hotellet stod klart 1929 och Centralpostkontoret fick nya lokaler i samband med hotellbygget. Det låg här till 1995.

Hotellets festvåning hade väggmålningar av den kände svenske konstnären Einar Forseth. 1968 gjordes en stor ombyggnad. Då tillkom verandan mot S:t Olofsgatan, grillbaren. På 1980-talet började hotellverksamheten att tyna och på 1990-talet lades den ner.

Hotellets lokaler användes efter nedläggningen dels som second hand-butik, dels som ett ”Ungdomens hus” och där postverket höll till hölls verksamhet för arbetslösa.

2009 revs hotellet och ett åttavåninghus har istället byggts här.

kv. S:t Göran

S:t Olofsgatan 28

Detta hus byggdes på 1910-talet av lokförare Albert Brothers. Från början innehöll denna byggnad endast bostäder i tre våningar.

I mitten av 1960-talet förvärvades fastigheten av de två mittenpartierna, Centern och Folkpartiet, som tillsammans bildade stiftelsen studiegården S:t Göran. Under 2000-talet har Studieförbundet Vuxenskolan flyttat till gamla Missionskyrkan på Grönelundsgatan.

S:t Olofsgatan 30

Här låg en bensinstation, Jet-macken, tidigare Caltex. Under 1930-, 40- och 50-talen, då ”strögandet” stod i sitt flor, fanns hållpunkter litet varstans. Ströget hade t.ex. tre korvkiosker och i ett hörn av den här bensinstationens mark stod ”Gurka”, en känd frukthandlare, med en liten disk där han sålde frukt och godis till de promenerande. Sedan 1990-talet har här varit parkering.

Planteringsförbundets park, Plantis

Parken anlades 1885 men inbjudan till allmänheten om bildandet av ett planteringsförbund utgick redan femton år tidigare. Ordförande i styrelsen blev ”stadens planterare” läkaren och kommunalmannen A. P. Westerberg. Westerbergs namn förknippas också med Strögets allé och med lasarettsparken. Han var inte bara administratör utan han arbetade även gärna handgripligt med planteringar och omsorger om stadens gröna rum. En minnessten med porträttmedaljong, utförd av skulptrisen Ruth Milles, är rest i parken över honom.

Norr om museibyggnaden ligger en mindre byggnad från 1910, den uppfördes som bostad för vaktmästaren i Plantis.

I parken, nära Ströget, ligger en av Falbygdens många gånggrifter, Kyrkerör (eller Kungagraven, som den kallades i gångna tider). Vid bygget av Rantavägen i slutet av 1850-talet förstördes en del av gravkullen och de väldiga stenblocken rasade samman. 1928 restaurerades gånggriften under riksantikvariens överinseende.

Ett stycke norr om Kyrkerör ligger offerstenen Ballersten, som flyttats hit från dess ursprungliga plats vid "Lilla undergången" i Smedjegatans förlängning. Stenen har skålgropar, s.k. älvkvarnar. Namnet Ballersten har man länge förknippat med asaguden Balder. Enligt Ivar Lundahl, uppvuxen på Rantens herrgård och ortnamnsforskare, är en sådan tolkning inte trolig. "Ballersten betyder utan tvivel 'en sten som ballrar', en sten som så att säga gör väsen av sig", skriver Lundahl i årsskriften Falbygden nr 4.

Redan för över hundra år sedan arrangerades karnevaler och allehanda nöjen för att finansiera planteringsarbetet i parken. 1970 inlöstes parken av Falköpings stad och Plantis blev formellt en stadspark.

Många äldre Falköpingsbor har angenäma minnen från somrar i Plantis, då Anna Andersson och Agnes Fridolf hade hand om serveringen från den lilla paviljongen från 1912, ritad av Skövdearkitekten N.F. Neuendorf. Plantis var en träffpunkt för både unga och gamla. Falköpings idrottsungdom samlades ofta här på kvällarna efter träningar eller matcher. Under 1920-talet spelade Einar Langs kapell på verandan och senare installerades en radiogrammofon som gästerna gärna själva skötte. Paviljongen byggdes ut i omgångar.

Plantis har förändrats under de senare årtiondena, entréerna till parken har fått en annan utformning, musikpaviljongen är ersatt av en amfiteater och serveringsstugan har rivits och ersatts med en restaurang.

Det finns även en ny minigolfbana och en ny lekplats. En av vägarna genom parken har fått namnet "Jönns Väg".

kv. Höder

S:t Olofsgatan 23 A, Falbygdens museum

Detta är adressen för Falbygdens museum och annexet Kavlässtugan i norra delen av Plantis. 1955-57 flyttades Kavlässtugan till museiområdet i Plantis från ett alunbruk under Kavläs egendom i Hömb, där den stått som arbetarbostad. Stugan är numera i privat ägo.

Falbygdens Museum uppfördes under 1959/60 och invigdes 1961. Första delen av den permanenta utställningen beskriver bygdens historia med dess imponerande megalitkultur från stenåldern, genom bronsåldern, järnåldern och vikingatiden. Andra delen berättar om Falbygden från medeltid och framåt. Museet har också tillfälliga utställningar i skilda ämnen.

Det mindre huset, byggt 1910, intill museet var förr bostad åt parkens vaktmästare.

S:t Olofsgatan 23 B

Fastigheten bebyggdes med bostadshus 1917 av lokförare A. Ferm. Huset ligger väl indraget från gatan. Den kända familjen Lagercrantz bodde här till 1926. Fadern hade en torvindustri på Rogestorp i Luttra, där familjen också bodde under somrarna. Barnen hette Ebba, Olof, Louise, Lottie och Rutger. Åtminstone två av dem har blivit kända svenskar. Olof Lagercrantz blev författare och chefredaktör med ansvar för kulturen på Dagen Nyheter. Louise (eller Lis) med efternamnet Ask Lund blev en känd och älskad radioröst med sin brevlåda under ett par årtionden.

1939 inrättades pensionärsrörelse i byggnaden med namnet Centralhotellet. Sedermera har namnet ändrats till Hotell S:t Olof.

S:t Olofsgatan 25

1908 bildades Vita Bandets lokalavdelning i Falköping och denna kvinnoorganisation hade redan från start en stor social uppgift bland dåtidens fattiga familjer. Vita Bandet hade liksom Blå Bandet helnykterhet på sitt program och ett av de första besluten i den nya avdelningen handlade om att försöka förmå affärerna att inte sälja cigaretter till minderåriga.

Föreningen blev också lokal majblommekommitté och arrangerade den första koloniverksamheten sommartid för barn. De första åren tillbringades vid Stråken i Sandhem och tillsammans med andra föreningar startades den egna kolonin i Gamla Köpstad utanför Varberg, Falestrand. Den upphörde 1972 och kolonitomten såldes till Varbergs stad.

Huset byggdes 1913 av en lokförare Ewertz. 1920 köptes huset av Vita Bandet som flyttade dit arbetsstugan för barn och där bedrev man också hade den första skolbespisningen i Falköping.

Under många år arrangerades storslagna Barnens Dag-fester för att samla in medel till föreningens omfattande sociala arbete.

När samhället övertagit de flesta av Vita Bandets uppgifter blev dess verksamhet allt mindre och fastigheten vid Ströget såldes. Huset blev privatbostad och inrymde under en period också en antikaffär.

kv. S:t Sigfrid

S:t Olofsgatan 34, Centralskolan

Den äldsta skolbyggnaden, som ligger parallellt med Ströget, byggdes 1901-03, invigd 1904. Övriga byggnader har uppförts under dels 1920-talet, dels 1940-talet. Skolan byggdes på det tomma gårdet utmed Rantavägen i ett försök till närmande mellan de vitt spridda stadsdelarna. Den nya skolan var folkskola (klass 3-6) och kallades länge "Stenskolan" som en motvikt till den gamla "Träskolan" på lasaretsområdet. Den sistnämnda fungerade som småskola till slutet av 1940-talet.

Över portarna till denna gedigna skolbyggnad har deviser huggits in. Över den östra står att läsa "Kunskapens rot är bitter, men dess frukter äro ljuva" och över den västra: "Gudsfruktan är vishetens begynnelse". Byggnaderna används fortfarande som grundskola.

Fram till 1949 låg det dåvarande stadsbiblioteket på skolområdet.

Rantens kvarn, "Lundahls Augusta"

Rantens kvarn ligger inte utmed själva Ströget, men i det nära grannskapet. Innan bebyggelsen utmed gatan kom igång stod kvarnen länge ensam på sin Rantabacke, synlig från alla håll.

Väderkvarnen, en s.k. holländare, uppfördes på 1870-talet av dåvarande ägaren till Rantens gård. Den flyttades hit från Uddeholms egendom i Surteby nära Björketorps samhälle i sydvästra Älvsborg nära Hallandsgränsen. Av folkhumorn döptes kvarnen så småningom till "Lundahls Augusta" efter patron Lundahl på Rantens gård.

Kvarnen fungerade som väderkvarn till 1918, då man övergick till eldrift. Vingarna togs då bort. Huven eller kupolen var av koppar men den hade tagits bort och sålts två år tidigare.

Kvarndriften var i gång till 1950, då den inköptes av Falköpings Hantverks- och Industriförening.

Kvarnen renoverades 1961 och nya vingar sattes upp. Falköpings stad övertog kvarnen från hantverksföreningen 1965 och fungerade därefter som museum för redskap.

Den senaste renoveringen var klar 1996, då kvarnens inre förvandlats till mötes- och kurslokaler.

kv. Norra Frode

S:t Olofsgatan 35, Allianskyrkan

Kyrkan kallas sedan länge Allianskyrkan och tillhör sedan 1966 Svenska Alliansmissionen. Men från början var byggnaden kyrka för en metodistförsamling i Falköping, S:t Johannes Metodist-Episkopalförsamling och kallades Johanneskyrkan.

Handlanden Frans Johanssons namn finns med i detta sammanhang. Han förvärvade i seklets början

både n:r 35 och 37 på S:t Olofsgatan.

Frans Johansson var metodist, medlem i församlingen, och skänkte halva tomten för kyrkbygget. Kyrkan byggdes 1901 och metodistförsamlingen hade då verkat i Falköping under tretton år. Kyrkan var först brädfodrad men blev senare reveterad. Under metodisttiden hade en skräddare Johansson lokal i en del av kyrkobyggnaden.

S:t Olofsgatan 37

Huset byggdes 1910 som bostadshus med flera lägenheter. Huset ska ha varit det första med centralvärme i staden. Cykelreparatören Alf Andersson, kallad "Kava", startade sin cykelverkstad i en källarlokal i detta hus och här låg också ett skomakeri under en tid.

Begravningsentreprenör Oscar Aronsson etablerade sig här under 1940-talet och byggde om källarlokaler för utställningsändamål. Från mitten av 1970-talet hade begravningsföreningen Fonus sina lokaler här. Där hade sedan en tatueringssalong sin verksamhet.

kv. S:t Erik

S:t Olofsgatan 36

Blåbandslokalen kallar många detta hus alltjämt trots att nykterhetsföreningen Blå Bandet lämnade det i mitten av 1900-talet. Byggnaden uppfördes av Rantens Blåbandsförening 1911 och drygt 40 år senare hyrdes lokalerna ut till Sion-församlingen/Maranata, som också förvärvade fastigheten. Numera disponeras lokalerna av Odd Fellows ordensloge i Falköping, och Svarta Örnsordens loge.

Enligt ett byggnadsnämndsprotokoll från 1957 fanns planer på att göra om dåvarande Blåbandslokalen till auktionskammare. Kommersiell verksamhet har alltid funnits vid sidan av den ideella i detta hus. T.ex. har i källarplanet länge funnits skomakeriverkstad och här startade en gång Hemköp.

S:t Olofsgatan 38

Gatuhuset är byggt 1934 och har av Falköpingsborna kallats "Glad Påsk". Den ursprunglige ägaren hade nämligen målat sitt hus med gula och gröna färger. På gården till 38:an ligger ett litet intressant hus med egen historia. Det ingick som en del av den imponerande entrén till den stora industri- och hantverksutställningen i Falköping sommaren 1910. Efter utställningen inköptes huset av skräddaremästare John Franzén, som sedan sålde det vidare till gathusets ägare.

Utställningshuset byggdes av Rantens Snickerifabrik, vars ägare i hög grad engagerade sig i förberedelserna och genomförandet av den stora, månadslånga utställningen. Den inleddes med lantbruksmöte och omfattande uppvisningar, kungabesök och kunglig invigning.

S:t Olofsgatan 40

Detta hus som har kvar sitt ursprungliga snickarglada utseende har en gång varit prästgård. Många Falköpingsbor har här vigts, låtit döpa sina barn och deltagit i konfirmandsamlingar.

Huset byggdes omkring 1914 av lokförare Johan Danielsson. Fyra år senare blev nr 40 komministerbostad. Dåvarande kyrkoherden Fritz Wetterholm hade förvärvat huset 1918 och överlät det på pastoratet som omfattade Falköpings stad med landsförsamlingar (Friggeråker, Torbjörntorp och Luttra).

1958 såldes fastigheten till antikvitetshandlaren Folke Karlsson och i lokalerna fanns en tid också ett café.

S:t Olofsgatan 42

Detta var Rantens Hattfabrik, en strå- och filthattfabrik, startad av hästhandlaren Josef Johansson. Han hade 1904 köpt en större markbit på östra sidan av Ströget av patron Österberg på Fredriksbergs herrgård. Han lät bygga fabriken 1917 tillsammans med sonen Johannes Åsander, som blev företagets disponent, och handlanden Frans Johansson.

AB Rantens Strå- och Filthattfabrik hade startats i det s.k. Engelska slakteriet vid Bangatan, som Josef

Johansson var ägare till, och flyttades till den nya fabriken vid Ströget 1918.

I bygglovsansökan hade poängterats att hattfabriken skulle förses med eldrift. Fabriken skulle innehålla lokaler för sysal, pressrum, modelager och butik mot S:t Olofsgatan. Byggnationen omfattade också gårds- hus, en redskapsbod och så sent som 1917, då bilismen rullat igång så smått, byggde hästhandlaren och hans son ett stall med plats för tio hästar. I ca 40 år var hattfabriken i gång. Efter nedläggningen byggdes lokalerna om för Daniel Ekströms guldvarufabrik. Det fanns även textilindustri i huset. Sedan har här funnits, och finns, flera verksamheter, bl.a. veterinärstation och bilskola.

kv. S:t Botvid

S:t Olofsgatan 44

Den äldsta byggnaden på denna hörntomt mot Eriksgatan på Strögets östra sida är numera riven och ersatt av en större byggnad med lägenheter. Det tidigare huset byggdes av en lokförare i början av 1900-talet och innehöll lägenheter samt butikslokaler i nedre planet, bl.a. en mjölkaffär under många år.

S:t Olofsgatan 46

Huset kallas ofta än i dag för Roxy-huset. Det byggdes 1919 av Albin Karlson, en av de fyra bröderna från Kyrkefalla, som startade Rantens Snickerfabrik, strax söder om Rantens herrgård. Albin Karlson var också byggmästare. Arkitekt var Neuendorf i Skövde och byggnaden uppfördes för att innehålla biograf och bo- städer. Biografen fick namnet Odeon och ett 20-tal år senare ändrades detta till Roxy.

1920 företogs en tillbyggnad och fem år senare startade ett bageri och café i södra delen, Odeon-caféet. Mest känt blev caféet under namnet Perssons Konditori, numera nedlagt. Lokalen innehöll sedan en dam- frisering, efter det Salong Fothälsan.

I den norra delen hade speceri- och delikatessaffären Johansson & Plith, etablerad vid Stora Torget i Gamla Stan, en filial. Bokkafé fanns här under 1970-talet.

1977 byggdes fastigheten om invändigt och från 1987 är den f.d.biografen friskvårdsanläggning och motionsinstitut.

S:t Olofsgatan 48

Detta hus uppfördes i början av 1900-talet av handlanden Frans Johansson. Han hade affär i en fastighet på nuvarande Järnvägsgatan där denna gata övergår i S:t Olofsgatan, vid Trekanten (numera Ovaldellen). Medintressant i bygget var tidigare nämnde Josef Johansson, hästhandlare från Åsen i Åsarp, som hade etablerat sig i det s.k. Engelska slakteriets efterlämnade lokaler vid Slakterivägen, i dag Bangatan.

1908 lämnade byggnadsnämnden bygglov med vissa säkerhetspåpekanden för en kakelugnsfabrik i ett uthus.

Huvudbyggnaden innehöll lägenheter och i källarplanet fanns lokaler för rörelseidkare. Sedermera änd- rades lägenheterna om för hotellverksamhet och här etablerades Hotell Ritz.

I källarplanet fanns en gummiverkstad som också lär ha använts som gudstjänstlokal för den första pingstförsamlingen i Falköping. Där fanns en bassäng, som användes vid dopceremonier.

1941 byggdes en bilverkstad i ett gårdshus om, och Ernst Johanssons textilindustri anlades där.

1975 byggdes hotellet om till bostadslägenheter och 1982 revs fabrikslokalen i gårdshuset.

Ett tag fanns en zoo-affär i källaren.

kv. Heimdal

S:t Olofsgatan 39

Detta är ett hörnhus mot Eriksgatan. Gränsen mellan Falköpings gamla stad och Ranten anses löpa mitt i denna gata. Huset byggdes 1902 av skraddaremästare G.V. Landén som hade skrädveri vid den s.k. Trekan- ten. Bland ägarna genom åren kan nämnas ”Kava”, Alf Andersson, som hade cykelverkstad i gårdshuset.

I många år fanns ”Holgers Cykel & Motor” här med försäljningslokal tillbyggd norrut, parallellt med Ströget.

S:t Olofsgatan 41

Byggnaden är uppförd i två etapper, den första 1902 av konstruktör A.O. Rythén och köptes 1909 av handlanden Johan Svanander. Fastigheten var sedan under många år i släkten Svananders ägo.

En tillbyggnad genomfördes utmed Sverkersgatan 1951. Huset har bostäder i övre planet, och lokaler för rörelseidkare i det nedre.

Under åren har här funnits en rad olika branscher, bl.a. möbelaffär, Åtvidaberg/Facits försäljningskontor, speceriaffär, hattmodist, butik för tyger, väsk- och parfymaffär, golvfirma och blomsterhandel. Lindgrens måleri och färghandel var lokaliserad hit 1974-81, men firmans verkstad fanns här redan under flera år tidigare. Studieförbundet NBV har legat här. Sedan många år tillbaka finns Valentino Pizzeria här.

kv. Mimer

S:t Olofsgatan 43

Den tidigaste byggnationen är daterad till 1900. Plåtslagare Axel Gelang byggde här lokaler för plåtslageri i halva huset på första planet och samlingsal för en nykterhetsförening på andra våningen. Två byggnader byggdes samman 1923 och senare under åren har olika rörelser varit inrymda här som mjölkbar, fotklinik, skinnskrädderi, uraffär, skomakeri, charkuteriaffär och musikhandel. Sedan användes lokalerna för en antikaffär och för Café Förmodligen, efterträtt ett kort tag av Marilyn´s Coffee & Lunch Bar. Nu är det åter antikaffär och det finns även en tatueringssalong.

kv. Vidar

S:t Olofsgatan 45

Detta är ett av de allra första husen som byggdes på Ranten och uppfördes 1887-88 av smörjaren Frans Bergqvist, anställd vid järnvägen. Huset har inte förändrats i någon större utsträckning utvändigt genom åren och ser i stort sett ut som det alltid gjort med sin veranda mot gatan.

Frans Bergqvist var mycket intresserad av jakt och hade många jakthundar i en särskild, inhägnad gård på sin tomt. Han ingick i den den legendariske Karl Schillers jaktlag. Schiller var överläkare och sjukhuschef i Falköping från 1900 och flera årtionden framåt i tiden. Han var också jägare och sysslade med avel med inriktning på jakthundar. Schillerstövaren är uppkallad efter honom.

Till 45:an hörde också förr en stor trädgård, som under frukt- och bärsäsongen var en dignande lustgård, även för kvarterets barn. I den forna trädgården ligger idag en flerbostadsfastighet, kallad Vidar.

Hjälporganisationen ”Ge livet en chans” expedition har legat här med second hand-butik m.m., även en advokatbyrå.

Inför bygget av flerbostadshuset Vidar i fastighetens tidigare trädgård flyttades 45:an några meter närmare gatulinjen.

S:t Olofsgatan 47, Frälsningsarmén

I detta hus har Frälsningsarmén, från 1900-talets första årtionden, haft en omfattande verksamhet i Falköping. Tidigare hade Armén ett hus vid nuvarande Bangatan nära järnvägen. När järnvägen Falköping-Landeryd-Halmstad drogs fram måste Armén riva huset som i stället byggdes upp på denna plats vid Rantavägen. Den första ritningen för byggnation är i byggnadsnämndens arkiv daterad 1896 och byggnadslov beviljades 1897. 1907 inlämnades till byggnadsnämnden en ansökan ang. ombyggnad efter flyttningen. Nuvarande utseende fick huset efter ombyggnad 1939.

Från 1997 har f.d. Frälsningsarméns fastighet privat ägare.

S:t Olofsgatan 49

Huset nybyggdes 1920 av kompanjonerna Engstrand och Frisk som i fastighetens gårdshus drev en verkstadsrörelse. Postkontoret Falköping-Ranten, som var inrymd i Televerkets dåvarande byggnad mitt emot stationen, behövde nya lokaler. Då inreddes postlokaler i bottenvåningen på detta hus och posten stannade

kvar till 1929, då det nya posthuset stod klart i anslutning till Stora Hotellet.

Fasaden byggdes om 1941. Här startade Helge och Inga Asp på 1940-talet företaget Aspens som sedan byggde en stor fabrik vid Odengatan. I dag finns här Eltvätten och till 2020 en sybehörsaffär. Tidigare innehade Ebba Wilhelmsson, maka till Geron ”Skindwille” Wilhelmsson, en pälsaffär. Bland andra butiker som funnits här kan nämnas bl.a. Färgbolaget.

S:t Olofsgatan 51

Under många år med start på 1920-talet ägdes fastigheten av Georg Landén som innehade skräddarmästeri och herrekipering. Sandell & Joelsson startade sin affärsrörelse för bl.a. sport och fritid i gårdshuset till denna fastighet. På senare år har följande företag haft lokaler här – Musikhörnan, Lindströms Bil, Almia damkläder, AB Rantens Bygg-shop, Gröna Huset och företaget Hela, som på övervåningen startade sin verksamhet under 1980-talet.

kv. S:t Bernhard

S:t Olofsgatan 50, ”Småskolan”

En särskild småskola för staden inrättades 1863. Men Rantaborna krävde också att de yngre barnen i deras stadsdel skulle ha en egen skola eller skulle åtminstone lokaler ställas till förfogande. 1869 uppdrogs åt patron Alf Werner på länderiet Ranten att hyra lämplig lokal och den fann man i Tåstorp.

1874 ansågs denna skollokal för trång och otidsenlig. I stället förhyrdes ett då nybyggt missionshus på Mösseberg. Föräldrarna protesterade, när barnen måste passera den farliga järnvägsövergången. Men de fick foga sig i beslutet.

Fyra år senare var skolfrågan åter på tapeten och patron Lundahl som ersatt Werner på Rantens gård erbjöd sig att till ett mycket förmånligt pris upplåta tomt för den nya skolan. Året var 1881.

Skolan stod färdig 1889 och kostade 7.000 kronor. Den innehöll två skolsalar samt två lägenheter, rum och kök, för två lärarinnor.

Undervisning i Rantens småskola bedrevs till omkring mitten av 1960-talet, då den blev kursgård åt studieförbundet ABF. Senare har Kurdiska föreningen hållit till här.

Muren nedanför skolan mot Ströget var i många år ett kärt tillhåll för den som ville sitta och beskåda de ”strögande” motorburna.

S:t Olofsgatan 52

På denna fastighet låg en byggnad längre från gatulinjen än den nuvarande, f.d. apoteket Svalan. Den gamla byggnaden innehöll i början av 1930-talet ett café och resanderum, Göta. Tidigare, under 1920-talet, hette caféet Skuggan och ägdes av Ellen och Ferdinand Gustavsson. I dag är detta hus bostad, som ursprungligen kallats Eriksbo efter sin förste ägare, en järnvägare som hette Erik Alfred Eriksson.

1933–34 byggdes apoteket på samma tomt men närmare gatulinjen. Apoteket fanns kvar ända till slutet av 1980-talet, då det lades ner och avlöstes av landstingsverksamhet. Sedan hade Studieförbundet sina lokaler i det forna apoteket och tandläkare Olle Hellstrand hade sin mottagning här.

1964 byggdes en kiosk i hörnan på denna tomt, kallad EMO-kiosken. Den är numera borta.

S:t Olofsgatan 54

För äldre falköpingsbor är detta alltså Claessons, den kända livsmedelsbutiken med sitt välrenommerade charkuteri. Det finns fortfarande kvar, men numera i ett gårdshus med annan ägare.

Den äldsta byggnaden på tomten uppfördes 1892. Det var ett bostadshus med butiker i första planet, bl.a. låg här ett bageri. 1918 hade Claessons slakteri och charkuteri etablerats här. Konsum hade också lokaler här men flyttade 1939 till S:t Olofsgatan 56. 1952 försågs fastigheten med fasadsten. Det kan också nämnas att Fotoklubben länge hade ett skyltskåp med medlemmars bilder och Färgbolaget har också haft lokal här.

På 1990-talet blev det restauranger i de forna affärslokalerna.

S:t Olofsgatan 56

1911 byggdes ett hus med flera lägenheter och 1912 meddelades bygglov för byggnad med stall och avträden. På gården låg också en fotografiateljé.

1939 var Konsum ägare och sökte bygglov för nuvarande hus med lokaler för speceri och charkuteri. 1964 uppförde Konsum en helt ny byggnad bredvid, vid Botvidsgatan, dit man flyttade sin butik som sedan kallades Servus. I de gamla lokalerna tog andra butiker vid, bl.a. Sport & Fritid. Här blev det sedan restaurang.

Fastigheten blev privatägd och när Servus lagts ner, etablerades istället livsmedelsbutiken ”Matnära”. Våren 1998 lades även denna närbutik ner. Även här blev det restaurang med pub och dans.

kv. Vale

f.d. S:t Olofsgatan 53

Den första bebyggelsen på denna tomt kom till omkring 1917. Då byggdes lokaler för måleri på första våningen och snickeri- och tapetsrerarverkstad på andra.

Bilismen skulle komma att utvecklas under 1920- och 1930-talen och fyra bensinstationer har funnits vid Ströget, alla nu nedlagda och borta. Men på ovanstående adress fanns Mack kvar längst, granne med fornminnet Lusthushögen.

1930 hade Bröderna Josefsson startat bil- och motorverkstad här och följande år även en bensinstation, Texaco, Caltex, Murco och Uno-X har också varit stationens bensinmärken.

Kvarteret försvann i och med utbyggnaden av Bangatan fram till Trekanten som ersattes med en ”oval-dell”.

kv. Kronhjorten (förr Hjorten)

S:t Olofsgatan 58

Byggnadslov för det nuvarande husen lämnades 1923 och där finns fortfarande Systrarnas Konditori. Syst-rarna hette Jonsson i efternamn och dessa två fröknar kom 1915 från Jönköping och startade troligen det första caféet på Ranten.

Hasselqvists Tobaks- och Pappershandel låg bredvid i många år. I den lokalen blev det sedan blomsterhandel. Tidigare fanns här också en frisörsalong, som innehades bl.a. av Gustaf Johansson, en på sin tid aktiv medlem i Hantverksföreningen. Vidare hade d:r Nyblom – välkänd av många Falköpingsbor – sin mottagning i detta hus, som också inrymde en liten butik för ”korta varor”, d.v.s. underkläder, sybehör m.m.

f.d. S:t Olofsgatan 60

Huset brann ner till grunden i slutet av 1950-talet. Men byggnaden levde kvar i minnet hos äldre Falköpingsbor. Här fanns bageri, fröaffär, musikhandel och kaféet Gulan, välkänt och livligt frekventerat. I ett gårdshus hade mästare Meehr under lång tid en stor skomakeriverkstad eller mindre skofabrik med flera anställda.

Källor:

Ur årsskrifterna Falbygden:

Om S:t Pancratus och S:t Olof och den gamla kyrkan i Falköping av Olov Fr. Holm 1985

Ranten och Ballersten av Georg von Euler 1984

Kvarteret Guldsmeden av Georg von Euler 1981

Kring Jernvägsgatan och Botvidsgatan under 1900-talets första årtionden av Allan Bergström/Georg von Euler 1980

Min väg till skolan av Allan Bergström 1980

Minnen från min barndom på Ranten av Allan Bergström 1974

Bebyggelsen på Ranten och "Rantaborna" omkring 1900 av Allan Bergström 1977

Från förra seklets Falköping av Gunnar Jungmarker 1939

Minnen från Falköping omkring utställningsåret 1910 av John Hedencrantz 1960

Andra källor:

Hilding Svenssons uppteckningar efter intervjuer med falköpingsbor, födda omkring 1850

"Anteckningar om det äldre Falköping" av Hilding Svensson

Av Falbygdens Museum arkiverade äldre tidningsartiklar om Falköping och Falbygden, främst Falköpings Tidning och Skaraborgaren

"Falköping genom tiderna", delarna IV och V

"Falköping förr och nu", utkommen i samband med Falköpingsutställningen 1910

"Beskrifning öfver Wardofta fögderi", tryckår 1860, av lantmäteridirektör P.G. Friberger

"Barndomsminnen från Falköping" av Magnus R. Jungblom, utg. 1953

Föreningars arkiverade minnesskrifter, jubileumsskrifter, historiker, protokoll, skrivelser m.m.

Uppgifter i anslutning till museets fotoarkiv

Stadsarkitektkontorets/byggnadsnämndens arkiv

samt många minnesgodas Falköpingsbor som berättat barn- och ungdomsminnen för oss om liv och aktivitet längs den långa gatan mellan Stan och Ranten.

